

FOAIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului :
Pentru Austro-Ungaria pe an . 5 fl. — cr.
" " " " pe 1/2 an 2 " 50 "
" România și străinătate pe an . 14 franci
" " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor :
Pentru publicațiunile oficiale, concurse,
edict etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu-
vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Correspondințele se adresează redacțiunii
„FOAIA DIECESANĂ“;
eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la
ADMINISTRAȚIA
Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.

Istoria bisericii gr. or. române din Transilvania și Ungaria dela „unire“ până la anul 1810.

Totii istoricii mai de frunte susțin astăzi, că încreștinarea Românilor datează de pe timpul colonisării Daciei prin împăratul Traian la anul 106¹⁾

Despre prima dezvoltare a bisericii române nu avem nici-un fel de document până în secolul X, când se zice, că domnul magiar al Transilvaniei Giula a pornit persecuțiune asupra Românilor și că acestia erau creștini de ritul oriental²⁾.

Biserica română a avut însă cam de pe la sec. X, după încreștinarea Magiarilor și apoi după desbinarea între biserica ort. și apusană, să sufere foarte mult din partea bisericii romano-catolice. Acum Grigorie al IX. serie lui Bela IV. la anul 1236, ca să nimicească pe Românii din Ardeal și Ungaria, cari sunt schismatici³⁾.

Românii erau priviți de necredincioși, schismatici,⁴⁾ și erau constrinși să deie episcopilor și preoților catolici zeciuială din rodurile pământurilor⁵⁾, ceea ce a avut drept urmare rescoala Românilor din anul 1437 contra episcopului rom.-catolic George Lepeș⁶⁾.

¹⁾ Andreiu baron de Șaguna : „Istoria bisericii ort.“ tom. II pag. 59. § 47. Dr. Grama : „Istoria bisericii unite cu Roma“ Blașiu 1884 pag. 11 și 20. Petru Maior : „Istoria bis.“ pag. 2—14; Golubinschi susține în opul seu : „Privire scurtă asupra istoriei bis. rom.-ortodoxe“ Iași 1879, că Românii ar fi fost încreștinați de către Bulgari în sec. IX și X fără a aduce vre-un argument științific.

²⁾ Fessler : „Geschichte von Ungarn“ 1867 ed. 2. tom. I p. 110.

³⁾ Șaguna op. cit. pag. 83.

⁴⁾ Vezi diploma lui Uladislau din 1492, unde se zice „dela Sârbi, Ruși, Români și alți schismatici“.

⁵⁾ Șaguna op. cit. p. 85.

⁶⁾ Documente istorice despre starea politică și ieratică a Românilor din Transilvania, Viena 1850 pag. 41;

Tot în anul acesta se proclamă așa numita „unio trium nationum“, care aduse Românilor mare reu¹⁾.

Abia sub regele Mathia (1458—1490) și Uladislau II. (1490—1516) capătă biserica română unele drepturi²⁾, dar nici aceste nu avură vre-o durată mai lungă, căci după resbelul dela Mohács (1526) se schimbă împrejurările și situațiunea politică luă cu totul altă față.

În lupta dela Mohács cade regele Ludovic II. și se nasce între Ferdinand din Austria și Ioan Zápolya o ceartă, care se finesce d'abia la 1537 cu condițiunile, ca Ioan cu titlu de rege se țină Transilvania cu oare cari părți ale Ungariei până la moarte, ear după moarte toate aceste țeri să vină sub potestatea lui Ferdinand³⁾.

Schimbându-se astfel starea politică și stând Ardealul sub domnia principilor magiari 2 seculi avu biserica ortodoxă să îndure mari lovituri și din partea protestantismului, care începă a se lăți și în Transilvania prin neguțători și studenți sași⁴⁾ și adevărat luteranismul fū primit mai ales de Sași, ear calvinismul de Magiari.

Cu toate că rom.-catolicii puneau mari pedeci protestantismului — dieta din Buda 1523 art. de lege 54 și dieta din 1525 amenință cu moarte și perderea averilor pe luterani⁵⁾ — el se lăți foarte ușor, așa că în dieta din Tergul Mureșului dela 1571 s'a proclamat libertatea conștiinței pentru cele 4 religii: luteranism, calvinism, unitarism și catolicism.

¹⁾ P. Ilarian „Istoria Românilor din Dacia superioară“ Viena 1952 tom I. p. 29.

²⁾ Documente istorice pag. 48.

³⁾ Documente istorice p. 74.

⁴⁾ Șaguna op. cit. tom II pag. 96.

⁵⁾ G. Barițiu : „Catechism calvinesc“ Sibiu 1879 pag. 90. ss. T. Cipariu : „Arhiv pentru filologie și istorie“ Blașiu 1868 pag. 278.

Și catolicismul, carele avea o putere atât de mare, fu înfrânt de protestantism pe la anul 1542¹⁾, ear în anul 1557 fu bătut episcopul P. Bornemisza și gonit în Ungaria, proprietățile episcopatului se confiscară, ear episcopatul fu desființat²⁾.

Ajungând astfel mai ales calvinismul la putere în Transilvania începù a persecuta biserica română și a-i constringe pe Români să treacă la calvinism. Așa decid calvinii la anul 1566 „că Românii să fie convertiți la calvinism, ear dacă s'ar opune să fie scoși din țară³⁾“; din articolul 13 dela 6 Ian. 1568, aflăm că dieta denunță la principe pe clerul românesc, pentru că nu trece la calvinism, ci ține la legea sa veche și roagă pe principe să pedepsească pe preoții români ca pe nisce oameni cetezători și cerbicoși⁴⁾.

Ioan Sigismund luă la 1569 dela mitropolitul românesc proprietatea Lancrem și o dete superintendentului calvinesc, care se subscria „episcopul Ungurilor și al Românilor⁵⁾“.

Prin astfel de dispozițiuni li-a succes calvinilor a atrage pe mulți români — mai ales dintre cei nobili — la religiunea lor și astfel mergeau zilnic tot mai departe cu asupririle contra bisericii și națiunii române.

Sub domnia lui Ștefan Báthori (1571—1576) s'au dat așa numitele „Approbatæ Constitutiones regni Transilvaniae“. Aceste, după ce asigurau libertatea conștiinței pentru cele 4 religiuni. recepte, dispun ca cei de secta Românilor sau Grecilor numai de azi pe mâne să se sufere până va plăcea principilor și a regnicolarilor⁶⁾; apoi legea din 1579 dispune ca „Românii să ceară dela principe episcop ales cu voința clerului, pe care apoi principele să-l întărească, dacă îl va afla demn⁷⁾; mai departe Românii să fie suferiți în țară propter regni emolumentum⁸⁾ dar dela ei să se iee în tot Ardealul ze-

¹⁾ Barițiu cat. calv. pag. 109.

²⁾ Laurian „Documente istorice“ pag. 83.

³⁾ Art. de lege 36 și 37 din anul 1566 v. Arhivul pentru filologie și istorie Blasiu, 1876 pag. 224.

⁴⁾ Barițiu cat. calv. p. 109—110.

⁵⁾ Hintz în „Geschichte des Bistums der griechisch nicht unierten Glaubensgenossen in Siebenbürgen“ Sibiu 1850 pag. 18—19. greșește zicând, că mitropolitul român nu voia se treacă la unitarism, căci el a fost constrâns să treacă la luteranism; vezi Popea „Vechia mitropolie“ pag. 71. „Paul Tordasi Episcopus Valachorum huic datur calugeri Eppo domus Lanckerem, qui calugerus quod noluerit amplecti sectam Lutheranorum dimisso Episcopatu abiit in Valachiam“.

⁶⁾ Hurmuzachi: „Fragmente zur Geschichte der Rumänen“ II. Band pag. 3. Șaguna op. cit. p. 98. „Az oláh vagy görögök sectáján lévők pro tempore szenvedettnek usque beneplacitum Principium et Regnicolarum“.

⁷⁾ Hintz op. cit. pag. 16.

⁸⁾ adică: pentru folosul ferii. Tot acolo.

ciuală din vin, grâu, legumi, oi, rimători și din albine¹⁾.

Vom trece peste alte legi date din partea principilor și a superintendentilor calvini, toate cu scopul de a umili ba a supune clerul românesc și a nimici cu totul autonomia bisericii ortodoxe, precum sunt legile dela 1639, 1640, 1646 și ne vom oprî un moment la diploma lui George Rákoczy (1630—1648) dela 10 Oct. 1643, care ni înfațișază starea cea mai deplorabilă din timpul domniei calvine și prin care se nimicesce ori ce autonomie a bisericii române și se supune întru toate superintendentului calvin.

Această diplomă²⁾ a fost dată mitropolitului Ștefan Simion și cuprinde 15 puncte, dintre cari cele mai însemnate sunt: mitropolitul român să primească catichismul, *cel ce i s'a dat*; — înmormântările să se facă după obiceiul bisericii calvine; — se statoresc regule în privința căsătoriei și a divorțului și se demândă „că numai după 4—5 ani să se dea voie părții părăsite la altă căsătorie după obiceiul practizat în biserica reformată“; — mitropolitul să nu se opună acelora, cari ar voi să treacă la legea reformată; — în tot anul să țină sinod și să ceară sfatul superintendentului calvinesc; protopopii să se aleagă cu învoirea consistoriului episcopului reformat; să nu judece pe nici un protopop fără voința episcopului reformat.

Ajungă cele aminte din timpul principilor calvini, pentru ca să ne convingem despre starea cea tristă în care se afla biserica noastră.

Religiunea ortodoxă era până la extrem persecutată, căci calvinii se țineau strict de legile lor, ce dispuneau, ca Românii sau vor trece la calvinism sau să fie nimiciți.

Autonomia bisericii e nimicită de tot, ear biserica supusă întru toate superintendentului. Mitropolii nostri-s dependenți diregătorilor și episcopului calvin, ear dacă se opunea vre-un mitropolit ortodox voinței principelui seu a superintendentului era gonit din scaunul seu³⁾, ba chiar și bătut în public⁴⁾.

Sinoadele bisericii ortodoxe nu erau valabile,

¹⁾ Șaguna op. cit. pag. 101.

²⁾ Șincai: „Cronica Românilor“ tom III pag. 38 ss.; din această diplomă se mai vede, că mulți Români se uniseră cu calvinii, căci nu se estinde iurisdicțiunea mitropolitului român asupra tuturor Românilor, ci se eschid bisericile dela: Alămor, Orăștia, Hateg, Hunedoara, Ilia, Criș și trei protopopi din țara Oltului, în care îi se dă numai atâta autoritate, câtă li va lăsa „Domnul episcopul cel pravoslavnic unguresc“. Șaguna op. cit. pag. 101—103.

³⁾ Ilie Iorest (1640—1643) fu depus de principele George Rákoczy vezi diploma din 10 Oct. 1643, Șincai op. cit. anul 1638 și 1643;

⁴⁾ Sava Brancoviciu fu depus și bătut de mai multe ori în public, Șincai op. cit. an. 1680; Cipariu: Acte și fragmente pag. 210;

daca nu erau presidiate de superintendentul calvin¹⁾ și toate actele sinoadelor trebuiau supuse spre aprobare.

Mitropoliții ortodoksi erau constrinși să depună jurământ de credință în mâinile superintendentului, carele începù a se numi „Episcop reformat al Ungurilor și al Românilor²⁾“.

Petru Ionescu.

(Va urma)

Schițe din Istoria literaturii române.

Text făcut de prof. E. Hodoș pentru tinerimea Institutului pedagogic și teologic din Caransebeș.

(Continuare)

Andrei Murășanu

Între poeziile lui Andrei Murășanu, imnul național „Deșteaptă-te Române“ a făcut atât la 1848, cât și după acest an, impresiunea cea mai trainică.

În „Deșteaptă-te Române“, apărut mai întâi în „Focea pentru minte, inimă și literatură“, vedem exprimate în versuri pline de avânt național sentimentele, de care a fost pătrunsă generația dela 48, sentimente de libertate, de egalitate și de glorie. Poetul vrea, ca unirea în cugete și în simțiri să domnească întotdeauna, când ie vorba de îndeplinirea faptelor mari istorice; căci știut ieste din istoria lumii, că neînțelegerea și invidia și cearta au cauzat cele mai mari nenorociri și mizerii în toate timpurile și la toate națiunile. Astfel Murășanu în multe din versurile sale cere lucrare în *unire*; într'o strofă din imnul său zice:

Pe voi vă nimiciră a pizmei răutate
Și oarba neunire la Milcov și Carpați;
Ear noi pătrunși în suflet de sfânta libertate,
Jurăm, că vom da mâna să fim pururea frați!

Pe lângă strofele din acest imn național, Andrei Murășanu a scris multe poezii, care cuprind în parte versuri bune și pot fi citite cu folos; cele mai multe, cu toate aceste, nu se ridică la o valoare literară nici din punct de vedere al conținutului lor, și nici din al limbii.

Mai cităm următoarele versuri (din Lumina și adevărul, și Mintea):

Eroul sfânt din ceruri în lume a venit,
Să îndrepte omenirea din drumul rătăcit,
S' arate adevărul, a Tatălui lumină,

¹⁾ Hintz op. cit. pag. 32;

²⁾ Hintz op. cit. pag. 32: „Veszprémi Iános erdélyi reformatus magyar és oláh püspök. Hintz greșese numele superintendentului căci el se numia „Veszprémi István“ vezi Cipariu Acte și fragmente pag. 255.

Prin fapte și cuvinte, ca om fără păcat;
5. De unde învățatura a și prins rădăcină,
Căci ea ieși din cuget și suflet luminat . . .

Secoli se 'nchinase genul omenesc
Soarelui și lunii, stelelor pompoase,
Până când să vie dascalul ceresc,
Ce prin suferirea morții glorioase

5. A plântat în lume spirit creștinesc.
Îndeșert se 'ncearcă ai nopții argați,
Să reverse umbră, în loc de lumină,
Ură 'n loc pe pace între fii și frați;
Ale lor cuvinte nu prind rădăcină,

10. Căci nu ies din inimi, ci din creeri stricați. . .

Date biografice. Andrei Murășanu ie născut în Bistrița în Transilvania la 1816. A învățat în orașul său natal, după aceea în școalele dela Blaj, unde a terminat și cursul teologic în 1838, când a fost chemat la postul de învățător în Brașov la o școală primară, ear în anul următor ie profesor tot acolo la gimnasiul romano-catolic. A colaborat la „Gazeta de Transilvania“ și la „Focea pentru minte, inimă și literatură“. În 1850 a fost numit traducător al foii legilor provinciale, la guvernul transilvan în Sibiu; aici a rămas până la 1861. La 1862 ș-a publicat poeziile într'un volum, premiat de „Asociațiunea transilvană“ din Sibiu. A mai scris ca profesor, cartea „Icoana creșterii“. Bolnăvindu-se de nervi, au murit nebun în Brașov la 1863.

Dumitru Bolintineanu

Dumitru Bolintineanu ș-a făcut renumele în istoria literaturii române în deosebi prin *baladele* lui istorice, care au fost citite și cântate de mai multe generații. Printr' inșele Bolintineanu a știut deștepta iubirea de țară și speranța într'un viitor mai bun, decum iera vremea când a lucrat poetul.

Poeziile sale, retipărite la 1877 sub îngrijirea lui Gheorghe Sion în 2 volume, conțin: în vol. I. (508 pag.) grupele: *Legende* (sau mai bine balade) *istorice*, *Florile Bosforului* și *Bazme*; în vol. II. (338 pag.) *Macedonele*, *Reverii* și *Diverse*.

Subiectul Baladelor lui Bolintineanu ieste luat din faptele Voivozilor și Căpitanilor români: Ștefan cel Mare, Mircea, Mihai, Țepeș, Mihnea, Petru Rareș, Buzescu, Grozea ș. a. În toate resună adâncă iubire de neam, de țară și de libertate. Jertfa pentru patrie se exprimă în cuvintele Mumei lui Ștefan, când zice fiului iei:

Du-te la oștire, pentru țară mori,
Și-ți va fi mormântul coronat cu flori!

Aceasta întâmplare din viața lui Ștefan al Moldovei, împreună cu alte întâmplări și fapte istorice, se găesc povestite la cronicarul *Ion Neculce*, sub titlul: „O seamă de cuvinte“; dintre iele unele se află și în gura poporului.

Pe urmele povestirii cronicarului Neculce, a mai scris Bolintineanu balada Daniil Sihustru :

- Sub o răpă stearpă, pe un râu în spume,
Unde un sihastru a fugit de lume,
Cu vârsarea serii un străin sosi.
— Ștefan al Moldovei vine a-ți vorbi!
5. — Ștefan al Moldovei, Daniil i spune,
Să aștepte-afară! sunt în rugăciune.
— Bunule părinte, sunt rănit și 'nvins.
Însăș a mea mamă astăzi m'a respins;
Viu să-ți cer povată: dacă nu-i mai bine,
10. Turcilor Moldova d' astăzi să se închine?
Daniil Sihustru domnului a zis:
— Mă înșal' auzul, ori io am un vis?
Capul ce se pleacă, paloșul nu-l tae,
Dar cu umilintă lanțu-l încovoae!
15. Ce ie oare traiul, dacă ie robit?
Serbătoarea 'n care nime n'a zimbit.
Viața și robia nu pot sta 'mpreună,
Nu ie totodată pace și furtună.
Doamne! tu ai dreptul a schimba 'n mormânturi
20. Pentru neatârnare oameni și pământuri,
Dar nu ai p' acela, ca să-i umilești,
Poți ca să îi sfărâmi, dar nu să-i robești!
Dacă mâna-ți slabă sceptrul ț-o apasă,
Altcea mai harnic locul tău îl lasă!
25. Căci mai bine ieste supus laudat,
Decât cu rușine domn și atârnat! —
Dnp' aceste vorbe, Ștefan strânge-oștire,
Și 'nvingând păgânii, nalță o mânăstire.

Asemenea și Dumbrava roșă, pe care o cântă mai dezvoltat și Vasile Alexandri tot după cronicari. A lui Bolintineanu ieste următoarea:

I

- Albert face știre lui Ștefan cel Mare:
— Să depui puterea ș' armele barbare!
Pentru-aceste zise, Domnul i seriea
Aste vorbe dalbe: — Vino de le ia!
5. Far P' ai sei le zice: În această lume
Cât cerescul soare va purta un nume,
Nimeni nu va spune, cât am vâțuit,
C'a călcat străinul ăst pământ iubit,
Ș'a găsit în țară cugete 'njosite,
10. Inimi degradate, brațe putrezite!
Nu cătați mulțimea celor ce sosesc,
Și ascund în umbră soarele ceresc;
Inima la doruri ie mai calduroasă,
Steaua 'n noapte luce, ie mai luminoasă!
15. Zice; cere calu-i... brava lui armie
Spre câmpia luptei pasă cu mândrie.

II

- Ce-ai făcut vitejii plini de bărbăție,
O trufașe rege? Ieri tu cu mândrie
Le 'mpărțeau al țării laudat pământ,
20. Astăzi n'au nici locul unui strimt mormânt

Plângi, trufașe rege! căci a ta mândrie
A lovit cu moarte splendida Lehie!

III

- Mii de plugari ară. La fie e plug
Ze e câte zere robii leși se 'njug.
25. Astfel ară câmpul; ear prin arături,
Tot cu dâșii Ștefan samănă pă luri.
Doi trimiși de unguri la Ștefan sosesc:
— Doamne! Toți creștinii azi te fericesc,
Dar ilustre Ștefan, toți se roagă ție,
30. Pentru robii văștri prinși în bătălie.
Astfel zic trimișii; dar Ștefan cel mare
Eată cum răspunde plin de turburare:
— La ve-inii noștri prăzi noi nu cătăm;
Însă când ne calcă, știm să ne-apărăm,
35. Nu-i în datul nostru cruia tiranie;
Dar un aspru exemplu am voit să fie;
Din această faptă naște-vor dumbrave,
Ce-or vorbi prin veacuri d' armele moldave.
Noi scriem istoria nu în cărți ce per,
40. Ci 'n funți de popoare cu paloș de fer!

(Va urma.)

Zidirea bisericei greco-or. române din Doloave și calamitățile întâmplate în decursul ei.

Biserica donată se respinge cu cererea ei relativă la ordinea execuției de asigurare, respective se îndrumă să-și prezente în această privință petițiunea formală în înțelesul deciziunii curiale de sub Nr. 69.

În privința totalității pedepsei măsurând asupra lui Jiva Lupulev se va dispune numai după ajungerea la valoare de drept a acestei sentințe.

Dispozițiunile referitoare la desfacerea asecurării ordinate asupra averii a celor acușați, în contra cărora procedura criminală s'a asistat, se vor face și îndeplini prin o hotărâre separată.

Unelele care servesc ca corpus delicti se confiscă conform §-lui 61 din codicele penale:

Motive:

În decursul cercetării și a investigației s'a constatat, cumcă în noaptea spre 10 Martie din an. 1891 spre dauna bisericei gr. or. române din Doloave s'a furat cassa vertaimiană așezată în localitatea incuiată, care se află în etajul edificiului școlar, și care local, servesece ca casă de rugăciune pentru credincioșii gr. or. români din Doloave.

În această cassă de bani a fost elocați 10.803 fl. 60 cr., în bancnote de valoare diferite, ca bani gata, dintre cari: 800 fl. bani gata erau învălțuiți într'o maramă, un libel dela cassa de păstrare estradat despre 3643 fl. 3 monete vechi de argint de câte doi zeceri, 30 cr., bani în argint și diferite papire.

Cățimea sumelor de bani s'a constatat prin fasiunea dată sub jurământ a parochului Aron Bartolomei și a episcopilor Matei Deacov, Andrei Lasarov și Pavel Trailov; precum și prin estrasul din protocolul ședințelor relativ la manipularea și controlarea cassei bis., care estras se referesece la ședința ținută în 20 Februarie 1891. și care protocoale a ședințelor comitetului paroch. sunt conduse de la an. 1889 incoacea.

Această cassă de bani conform ocolatei judecătorești de sub ziarul Nr. 33 s'a aflat spartă și zdrobită în locul așa numit „Cata-

Dunăre, și care loc se află, cam de 4—5 oare îndepărtare de comuna Doloave eară de comuna Alibunar cam de 23—24 chilometri.

Conform opiniunii experților din protocolul pertractării finale dela 30 Iunie 1892, făptuitorii respectivi parte au găurit tabla dela ușa din afară a cassei, parte au spart tabla prin găuritura, și anume: mai întâiu au găurit tabla, apoi cu ajutorul unei bucați de fer au străbătut cu copcea în tabla cassei, la marginea borcei (copce) se ved urme de spărtură și găuritura. Astfel ajungând până la încuioarea dela ușa cassei, făptuitorii parte au găurit tabla așezată pe încuioare, parte cu ajutorul ferului a au sfărmat tabla, și astfel încuioarea zdrobită luând-o dela locul ei ușiță din lăuntru dela cassă (dela Tresor) deducând din urmele ce s'a observat, au spart-o.

Dintre uneltele, cari servesc ca corpus delicti și care unelte pe lângă cassa de bani s'au aflat în fața locului, parte în pusta „Catalarga”, — făptuitorii au trebuit se fie întrebuițat ferul cel mare de sfărmat, pentru că din capătul de jos lat-ascuțit al acestui fer se deduce, că acest fer a fost întrebuițat spre spargere și crepare (stinghiu de frânt); acest fer mare și farmătoriu e atât de tare și are greutate așa de încât făptuitorii singuri numai cu acesta, fără vre-o lovitură încă au putut se spargă ușa dela cassa vertaimiană.

Făptuitorii au trebuit se întrebuițeze mai multe unelte dintre uneltele de găurit, ceea ce se adevărește prin urmele rămase și observate la acele unelte întrebuițate spre găurit.

Trăgând consecvența din urmele găuriturilor și spărturilor observate pe cassa de bani, unul dintre făptuitori a trebuit se fie expert, și fiind între ei atare expert dênșii au și putut fi într-o oară gata cu spargerea cassei.

Cu comiterea acestui fapt criminal de furt, amăsurat informațiunei primite de la gendarmeriă care informațiune se află alăturată la acte sub Nr. ziarului 62, e inculpat Arsa Gruin și 20 consoți ai lui, dintre cari: Ioan Szemian, Iovan Căpățină, Iovan Chiușan Mihai Mician, Asra Gruin, Iofa Stoianov, Ignatie Cusmanov și Jiva Lupulev, în decursul investigațiunei și înaintea judecătorului-investigătoriu, toți unisono au recunoscut că, în dimineața unei zi din luna lui Martie 1861, în urma consfătuirei lor lu o zi anumită Ioan Szemian, Iovan Căpățină, Mihai Mician și Iovan Chiușan voind se plece spre Doloave au pornit din birul mic de lângă stațiunea calei f-rate dela Stamora, în o căruță cu trei cai, eară în Margita acceptându-i Jiva Lupulev, Arsa Gruin, Iofa Stoianov și Ignatie Cusmanov cu acestia împreună toți au mers spre Alibunar, de aicea, după puțin repaus, toți la olaltă și-au continuat drumul prin comunele Petrovoselo și Satul-nou spre Doloave, unde sosind seara la 8 oare au trecut prin comună până la marginea satului de cătră Mramorac unde au stat locului; eară mai pe urmă șase înși dintre ei sa dus cătră localul de rugăciune a credincioșilor gr. or. români din Doloave; cam pe la 10 oare scara sosind acestea aci, adevă în edificiul școlariu, au străbătut pe ușa în ambitul de jos al acestui edificiu, eară de aci, urcându-se pe trepte în etagiul edificiului, unde asemenea aflând încuiată ușa localului de rugăciune Ioan Szemian cu ajutorul cheilor false a descuiat ușa, intrând, apoi toți dimpreună în localul de rugăciune.

Dând foc cu câteva aprinzele, au aprins cu ele unele bucăți de lumini aflate în local, la lumina cărora apoi au intrat în odaia din partea dreaptă a altariului, unde a dat de cassa vertaimiană înțepenită cătră pârte. După o consultare scurtă au început se mute cassa de pe pedestatul pe care era așezată, cu care ocaziune alunecând cassa de pe pedestal, întreg edificiul s'a cutremurat sub greutatea cassei strămutate, astfel de la locul ei; cassa apoi au scoasu-o afară în ambit, deoarece făptuitorii erau convorbiți ca să nu spargă cassa în localul de rugăciune, ci o vor duce-o numai decât mai departe, în urma cărei hotărâri au tăvălit cassa pe trepte în jos și scoțându-o pe ușa au rostogolitu-o mai departe până la scaunul de campane cam îndepărtare de 50 pași dela edificiul școlar și a localului de rugăciune, de unde apoi au încărcatu-o în caruța carea nu mult după aceea sosise la acest loc, eară după aceea sosind și o altă caruță, cu toți au plecat și au mers în direcțiune contrarie direcțiunei dincotro au fost venit, și mergând cale cam de $\frac{3}{4}$ oare îndepărtare aci trăgând la o parte au cercat

să spargă cassa, ceea ce însă neșușezându-le, eară au încărcat cassa pe căruță continuându-și calea mai departe. Trecând preste comuna Mramorac, și-au îndreptat drumul spre pusta năsișoșă (homoc) și adăpostindu-se la un loc preșerat cu puținței moleți (moltivi) pre care timp putea să fie deja 1—3 oare după amezăzi. Descărând aci cassa de pe căruță, au început la spargerea ei.

Deschizând cassa, în ea au aflat 10.803 fl., și vre-o câțiva florini în bancnote, precum și câțiva bani maruți în crucori. După ce Miceang și Szemian au numărat banii, făptuitorii au venit la acel rezultat cumcă fiecareia dintre ei i se vine o parte de 1400 fl. Banii din cassa au constatat din bancnote câte de 100 fl., 50 fl., 5 fl., și câte de 1 fl. afară de bani au mai găsit în cassă o gramadă de hârtii și un husoș vechiu.

(Va urma.)

Corespondință.

Ni se scrie din Șipet cu datul de 7 Febr. 1893:

Ziua de 2 Februarie a fost pentru credincioșii comunei noastre o zi plină de bucurie. Încă cu o duminică mai nainte s'a publicat de cătră preoții noștri în s. biserică, că pe susnumita zi va veni corul vocal gr. or. rom. din Ciacova să cânte la s. Liturgie și seara la concert. Multime de oameni adunați naintea școalei noastre așteptau cu dor și nerăbdare sosirea coriștilor ciacoveni. Zic cu dor și nerăbdare, căci poporul comunei noastre până aci n'a mai auzit vreun cor cântând în s. biserică, dar nici n'a văzut până aci vre-o petrecere, la care să se fie produs și vreun cor vocal de plugari.

Orologiul din turnul s. biserici a bătut oară a 9-a și iată că tonul lărmătoriu al unei treascure ne vestă intrarea coriștilor în sat, iară alte treascuri apropierea și ajungerea lor la școală. În momentul acesta mulțimea își exprimă bucuria cu un puternic „bine ați venit.” Bravii coriști la comanda zelosului lor conducătoriu Ioan Uzon îndată se deteră jos din trăsuri și cu steagul între ei întonară moto, după care ténurul și harnicul nostru părinte dl Nicolae Stoia din mijlocul mulțimei cu capul descoperit rostă cătră coriști cam următoarele cuvinte: „Stimate domnule conducătoriu, iubiți membrii ai corului vocal rom. din Ciacova! Ne bucurăm, de trei ori ne bucurăm vădându-vă cu ajutorul lui Dzeu sosiți la locul unde sunteți chemați și poștiți. Chemați și poștiți de aceea, pentru că și poporul român din părțile aceste, dar mai ales poporul român din această comună drept-credincioasă să vadă și să audă, că poporul român, opinca din vecinătatea noastră, în ce ton știe să laude și să preamărească pre Dzeu; să audă și să vadă cum știe opinca să-și câștige onoare, vază și trecere înaintea străinilor, dacă are dorință și rivnă neclătită cătră lumina și cultură și dacă este pătrunsă de cuvintele devizei „luminează-te și vei fi, voește și vei putea” ale luminătorilor ei.” Cu aceste puțin cuvinte iubiți coriști vă sălut de bunavenire în mijlocul iubiților și stimaților voștri”, după cari corul răspunsă cântând „la mulți ani”. Acest act a stors lacrimi de bucurie din ochii mai multor bătrâni. S'a început numai decât s. Liturgie celebrată cu mare solemnitate de cătră părintele Stoia, iară corul

a executat cântările liturgice cu cea mai mare precizie. Biserica era plină de credincioși; toți se uitau spre corul bisericii, unde cântau coriștii, și ziceau între sine, că așa de frumos încă nu s'a cântat în biserică decât există Șipetul. Ceteam din fața oamenilor cum ar fi dorit să mai dureze s. Liturgie, după a cărei finire merserăm acasă așteptând intrunirea noastră la concertul de seară. Acesta a succedat preste așteptate. Inteligența din loc a fost până la cel din urmă de față și mulți dintre economii noștri cu simț și stare mai bună. Între oaspeți am mai vădit pre părintele Silviu Colojoară din Sculia cu judele de acolo Nica Franț, pre părintele Eugeniu Georgiu din Cadar, pre părintele Dimitrie Șandru din Folea, Mustețiu din Ciacova și alții. Nu sunt expert, ca să fac o critică meritoriă asupra cântărilor executate dar constat, că acele au mulțămît pre toți încât și streinii, cari de loc nu știu românește au aplădat și lăudat pre bravii coriști. „Eată ziua triumfală“, „Cisla“ precum și jocurile naționale a pus în umire pre toți cei prezenți. „Streina“ poezie de Grozescă, declamată de mica coriștă Sofia Fiștea a pătruns până în adânc inimile ascultătorilor. Fală și onoare corului vocal român din Ciacova, care atât în s. biserică cât și la concert ni-a cauzat atâtea momente de mângăere, bucurie și veselie, cari încă mult vor rămânea neșterse în inimile noastre. Mulțămită și recunoștință zeloșilor noștri preoți Teodor Cioloca și Nicolae Stoia, precum și vrednicului neguțatoriu George Wirova și harnicului econom Toma Porumb, cari n'au dat nici osteneală nici jertfe pentru venirea corului în comună și pentru reușirea concertului arangiat în favoarea școlii noastre confesionale.

Nu pot să nu-mi exprim cu aceasta ocaziune părerea de rău față de purtarea dlui învățatoriu al nostru Teofan Dobrin, carele nici n'a voit să știe de aducerea corului și de concert, nici că a voit să fie întră arangiatori scuzându-se că n'are bani de respirat, firește tocmai acolo, unde d-sa ca învățatoriu să cadea să lucre și să jertfească mai mult decât ori care altul. Să vede câtă grijă poartă dl învățatoriu al nostru de soartea școlii, dela care trăește!

Iară românilor Șipețeni le zic, ca să aibe de pildă corul vocal român din Ciacova și să nisuiască și ei la înființarea atârui cor, pentru că precum a zis părintele mai sus, și ei vor pote atunci în acelaș ton mări și lăuda pre Dzeu și ei vor fi văzuți și stimati de cei străini.

Șipețanul.

Varietăți.

Mulțămită publică. Iubirea și devoțiunea pentru biserică, școală și neam, dovedită din partea celor mai la vale amintiți generoși bărbați mă îndeamnă să aduc pre calea aceasta recunoștința mea lor pentru jertfirea denariului, cu care au contribuit cu toții de am putut procura pre sama tinerimei școlare un „Apostol“ tipărit cu litere latine.

Fapta aceasta servească spre esemplu tuturor românilor, ear resplata aib-o cu toții în recunoștința cu care le-o datorez și în resplata cu care resplătesce bunul Dzeu pre tot supusul lui credincios.

Între contribuenți pot cu plăcere numera din Zăgujeni pre următorii domni și doamne: Ana Popoviciu 1 fl., Elena Dalea 1 fl., George Cimponeriu 40 cr., George Ciucuroane 40 cr., Ioan Stanciu 40 cr., Georgiu Lațcu 40 cr., George Vasii 50 cr., Mihai Murariu 40 cr., Nicolae Neagu 40 cr., 40 cr., Alesandru Cârdaș 40 cr., Avram Cârdaș 50 cr., Nicolae Ciucurone 40 cr., Petru Păsulă 40 cr., Petru Anghel 20 cr., Todor Bogdan 40 cr., Nicolae Băbunu 40 cr., Nicolae Biriescu 50 cr., Dimitrie Cârdaș 40 cr., Alesandru Baba 20 cr., Martin Ciucur 30 cr., George Cardaș 30 cr., Isac Bogdan 20 cr., Dimitrie Ciucur 20 cr., Alesandru Biriescu 40 cr., Alexa Băbunu 20 cr., Ioan Cornean 20 cr., George Baba 20 cr., Nicolae Cârdaș 20 cr., Mihai Isac 30 cr., Nicolae Lerolie 40 cr., Nică Cimponeriu 40 cr., Sigismund David 50 cr., Harmath Lajos 30 cr., Mihai Gerger 20 cr., Pavel Ciucuroane 20 cr., și Ioan Munteanu 40 cr.,

Au contribuit apoi din Zgribesci d-l Petru Știopon, not. cercual, cu 1 fl., din Valeaboului d-l Aureliu Dobșan not. cercual cu 1 fl. și din Logoj domni Schiszler Vilmos 20 cr., Georgiu Tarziu 20 cr. și N. Petculescu cu 20 cr. Suma totală: 15 fl. 80 cr. din care 7 fl. 75 cr. am choltuit cu cumpărarea apostolului amintit, iar restul de 8 fl. 5 cr. îl vom întrebuița spre procurarea unor requisite școlare, a căror lipsă încă trebuie să o simțim. — Zăgujeni, la 7. Faur 1893. — *Maxim Dalea*, învățatoriu gr. or. rom.

Necrolog. În 7/19 Faur a. c. a răposat în Domnul preotul gr. or. român *Stefan Sêrbu* din *Surducul-mic*, aparținător tractului protopresbiteral al Făgetului; ear în 8/20 rămășițele pământești s'au înmormântat conform ritului nostru gr. or.

La actul înmormântării au luat parte Onorații Domni preoți din apropiere și anume: Dimitrie Iosof din Bujorul, ca delegat protopopesc, apoi George Popoviciu din Cliciova, Nicolae Popoviciu din Jupani, Dimitrie Tătar, capelan în Jupani, Dumitru Mioc din Seceni, Virgiliu Lugoian din Botinesci, Iosif Olariu din Sărăzani, I. Răbăgia din Drinova, Simeon Popescu din Bucovăț, Simeon Lugoian și Porfiriu Petrovici din Furdia, Ioan Daminescu și Ioan Neagu din Gladna-rom apoi numeroși învățatori din jur, aproape toți parochienii din Surducul-mic și mai mulți prieteni ai răposatului.

Ajungând preoții, învățatorii și școlarii la locuința răposatului, s'a început prohodul „Cu Duhurile dreptilor“ și pornind cu reposatul purtat de patru preoți am mers la biserică, unde celebrându-se sânta Liturgie s'a continuat cântările îndatinat la înmormântarea preoților mireni. La finea acestora delegatul protopopesc On. D. preot Dimitrie Iosof din Bujorul a ținut o cuvântare, prin care descrie biografia decedatului și își ia adio-ul dela cunoscuți, confrăți preoți și parochienii săi. Această cuvântare a stors la-

cremi din ochii publicului present prin predarea frumoasă și oratorică a cuvântătorului preot. Apoi purtându-se cosciugul și împrejurul bisericeii, s'a continuat ducerea la mormânt de către parohieni fruntași din comună. — T.

Licitațiune minuendă.

Venerabilul Consistoriu diecesan cu decisiul ddo 25. Iuliu 1891 Nr. 2042 B. au încuviințat renovarea casei parohiale din Glimboca, deci pre baza acestui decisi, comuna bisericească, respective comitetul parohial gr. ort. român din Glimboca escrie licitațiune minuendă pentru renovarea casei parohiale, acoperemântul cu pleu de fer, uși, ferestri și podele de nou etc. precum și adaugerea de nou a unei cuine și cămări de păstrat bucatele (Speis). Licitațiunea se va ținea în comuna Glimboca 7/19 Martiu c. la 2 oare în casa parohială.

Lucrul total specificat cu suma de 1050 fl., care sumă este totdeodată și prețul de eschiamare.

Întreprinzătorii, cari doresc a primi lucrul, sunt poftiți a se presenta la terminul amintit în fața locului, sau a-și trimite ofertele în scris, având a depune înainte de începerea licitațiunii un vadiu de 10% din prețul de eschiamare în bani gata, sau hârtii de stat, care vadiu în cas de primire a lucrului se va păstra la epitropia parohială, până la colaudare.

Comuna bisericească ofere materialul brut (var, lemne, cărămidă, piatră, pământ etc.) cât va cere trebuința.

Condițiunile, precum și planul de construire mai în detalii se pot vedea la președintele comitetului parohial.

Spre orientare se amintesc, că lucrul se începe deloc în primăvară.

Glimboca în 11. Februarie 1893. 1—3 [11]

Iuliu Musta,
președ. comit. parohial.

Georgiu Simeria,
notariu.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. rom. din Coșava, protopresbiteratul Făgetului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană“.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu în bani gata 300 fl.
2. Pentru scripturistica 5 fl.
3. Pentru conferință 8 fl.
4. Pentru servitoriul școlii 10 fl.
5. Lemne în natură 32 metri aduși în ocolul școlii, din care are a se încălzi și școala.
6. Dela înmormântări cu liturgie 50 cr., fără liturgie 20 cr.
7. Locuință liberă în edificiul școlii cu grădină de un juger și alte supraedificate.
8. Folosirea a doană jugere livadă estravilan.

Ceice doresc a ocupa acest post învățătoresc au să-și subștearnă recursurile ajustate cu documentele necesare, conform statutului organic și regulamentului pentru

organizarea învățământului, adresate comitetului parohial din Coșava, la oficiul protopresbiterat gr. or. rom. în Făget până la terminul deschis.

Comitetul parohial dorește, ca recurenții să se prezinte în vre-o Duminică sau serbătoare în sânta biserică, dar nici decum în ziua de alegere.

Coșava din ședința comitetului parohial, ținută la 23 Ianuarie 1893.

1—3 [12]

În conțelegere cu mine *Sebastian Olariu*, protopp. tract.

CONCURS

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc dela școala conf. gr. or. rom. din Srediștea-mică, cu provocare la ordinațiunea Venerabilului Consistoriu din 14 Decembrie 1892 Nr. 3439 S. se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în Foaia diecesană.

Emolumintele sunt:

1. Salariu în bani gata 300 fl.
2. Două lanțe pământ arătoriu.
3. Patru stânjeni de lemne, din care are să se încălzească și școala.
4. 10 fl. pentru conferințe.
5. Paușal scripturistic 5 fl.
6. Pentru curățirea școlii 5 fl.
7. Quartir liber cu grădină de legumi.
8. Dela toată îngropăciunea, la care va fi poftit, 20 cr.

Doritorii de a ocupa acest post au să subștearnă recursurile lor, instruate conform normelor susțătătoare și adresate comitetului parohial, Prea On. Domn protopresbiter tractual și să se prezinte în vre-o Duminică ori Serbătoare în st. biserică pentru a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Srediștea-mică, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popoviciu,
protopresbiterul Verșetului.

[9] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala elementară cu limba de propunere română și magiară.

Competințele împreunate cu acest post:

1. 300 fl., v. a. salariu fix și 5 fl., pentru scripturistica,
2. 20 metri cubici de lemne.
3. Cortel corespunzătoriu cu grădină de legumi.

Petițiunile provăzute cu timbru, în limba magiară, adresate Înaltului Ministeriu, să se subștearnă Comitetului administrativ al comitatului Caraș-Severin până la finea lui Martie 1893.

Denumitul învățătoriu e îndatorat a îndeplini și cantoratul bisericesc.

Ohaba-bistra, în 10. Februarie 1893.

[10] 2—3

Consiliul școlariu.

Încheierea socoților

institutului de credit și de economii ca societate pe acțiuni „TIMIȘANA” în Timișoara pe anul 1892.

Active.	Contul bilanțului.		Passive.	
Cassa în numărariu	10717	26	Capital de fondare	50000 -
Cambii	399313	95	Fondul de rezervă	42335 60
Împrumut hipotecariu	93714	59	Depuneri spre fructificare	326877 59
Mobilier 590.63			Cambii reescomptate	66165 —
După amortisare de 10% 59.06	531	57	Interese transitoare	6011 85
Interese de reescompt anticipate	242	73	Dividende neredicate	243 —
Giro-Conto	307	74	Diverse conturi creditoare	103 61
Diverse conturi debitoare	215	30	Profit curat	13306 49
	505043	14		505043 14

Sarcini.	Contul venitelor și a sarcinilor.		Venite.	
Interese redicate și capitalisate	14234	43	Interese de escompt	31804 03
Salare	3439	50	„ după împrumut hipotecar	6557 69
Contribuție erariale și comunale	2662	13	Provisiune	7 20
Interese de reescompt	2222	05		
Contribuție după interese la depuneri spre fructificare	1425	15		
Chirie și spese de cancelarie	760	28		
Tipărituri și registre	196	75		
Competința de timbru	36	19		
10% amortisare din mobilier	59	06		
Portul postal	26	89		
Profit curat	13306	49		
	38368	92		38368 92

Timișoara, la 31. Decembrie 1892.

Emanuil Ungureanu,
director.

Ioan Miculescu,
contabil.

Georgiu Trăilă,

Ioan Itin,

Costa Maniu,

Alexandru Crăciunescu,

membrii direcțiunii.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent al bilanțului precum și cel al venitelor și al sarcinilor și confruntându-le cu registrele principale și auxiliare a societății ținute în bună regulă, le-am găsit în consonanță cu acelea și exacte.

Comitetul de supraveghiere:

Georgiu Crăciunescu,

Ioan Teodorovici.

Aureliu Drăgan,

Aureliu Popovici.